Пише: Слободан Антонић
субота, 08 август 2009 22:10

Приказ књиге: Милош Кнежевић, *Евроскептицизам: 111 евроскептичких фрагмената*, Заслон, Београд 2008, стр. 232

Ова књига даје добар одговор на питање шта данас у Србији значи бити "евроскептик". Кнежевић одмах прави разлику између евроскептицизма и еврофобије. Евроскептицизам није страх од Европе или мржња према њој. То је "рационалан и критичан став према ЕУ" (19). Може се истовремено волети Европа, сматра Кнежевић, али и бити критичан према ЕУ. И сам аутор је евроскептик "управо из јаког осећаја наклоности ка европском културном и цивилизацијском тоталитету" и зато што "верује у будућност Европе у другачији континенталним контурама" (20).

Кнежевић, међутим, сматра да, рационални посматрач из Србије, мора озбиљно да замери ЕУ барем три крупне ствари: потискивање модерних националних држава у име феудалних или вештачких "европских" региона; културну искључивост, па и културни расизам према свему што не припада одређеној концепцији Европе; и систематско понижавање (прет)кандидата за чланство у ЕУ (а посебно Србије), са циљем промене њиховог културног (националног) идентитета (20-21).

Европска унија, као својеврсна "наддржава", доживљава све друге државе, а нарочито оне које је усисала, или тек хоће да усиса, као конкуренте. Она жели слабљење и нестанак свих европских држава, жели да их фрагментизује и испразни од стварне моћи, како би Брисел, као центар те нове супердржаве, имао посла само са атомизованим, предмодерним (феудалним), или недавно скројеним регионима. То је оно што увиђа и чешки педседник Вацлав Краус који каже: "Не могу да се помирим са чињеницом да је циљ Уније – Европа региона. За мене је то крај света. Ја желим Европу држава, Европу Пољске, Чешке, Португалије, Ирске, а не Европу Доње Штајерске, Северне Моравске или Горње Аустрије" (наведено код Кнежевића, 116). Али, Краусов протест је вапај жедног у пустињи. Мрвљење и слабљење држава остаје основни циљ целокупне бриселске бирократије, тачније европске политичке класе. Њој националне државе сметају као носиоци реалне демократије и макар ограничене грађанске контроле над елитом.

Наиме, док у националим државама ипак постоји извесна мера демократије, Европска унија је у све већој мери права олигархијска творевина. Њоме владају "комесари" (који се баш тако се и зову), који заправо нигде нису бирани, већ кооптирани (49). Европски парламент у Старзбуру, по садашњем дизајну ЕУ, има само саветодавну функцију. Европски посланици примају огромне плате, као део коруптивне ренте, али они ништа важно не одлучују. Одлуке се доносе, у Европској комисији, у Бриселу, из које ће ускоро бити одстрањени представници мањих земаља. У ЕУ заправо постоји "вишеструко дискриминаторска хијерахија европских земаља" (50), тачније локалних бирократија, које су све више само пуке филијале јединствене и клептократске политичке класе Царства. Док политократе из неких земаља, попут Немачке, Француске, Британије, Шпаније или Италије, доминирају, дотле су представници појединих локалних бирократија потпуно скрајнути, а неке нације фактички и не постоје у центрима европског политичког и економског одлучивања.

Та потмула и притајена идеологија "хијерархичности нација", како је назива аутор, до изражаја посебно долази када је реч о односу Брисела према земљама изван ЕУ. Кнежевић подсећа да ЕУ, чак и након последњег проширења на Румунију и Бугарску, не обухвата више од 41 посто територије Европе (43). ЕУ једноставно не само да није *цела* Европа, она није ни
већи
део Европе, а понајмање је
једина
Европа, Европа
као таква
. Но, за еврократску елиту Брисела само је ЕУ истинска Евопа. Реч је о тихој, подразумевајућој подели становника Европе на "цивилизоване" и "вараваре", односно, на "праве Европљане" и оне који живе "изван зидина псеудо-Царства", како то каже Кнежевић (36). Та истинска, мада притајена идеологија Брисела, најбоље се може видети управо кроз концепт проширења ЕУ.

По том концепту, проширење се не схвата као плуралистичко богаћење Федерације новим, самосвојним народима, већ као пуко проширење Царства новим, културно унификованим и хомогенизованим поданицима, потрошачима-пореским главама. Отуда проширење ЕУ има облик унутрашњег колонијализма, тачније културно-цивилизацијског унификовања сваке различитости и самосвојности. За бриселске културтрегере, источноевропске нације су једно велико ништа, пука сировина која тек треба да буде прерађена у некакав културни фабрикат. За Брисел источну Европу чине дивљаци које се тек дугорајним поступком "култивизације" могу претворити, најпре, у "полу-Европљане" (тј. у "кандидате" или "нове чланове" ЕУ), да би тек у неодређеној будућности они могли постати "прави" и "истински" Европљани.

И као што се колонијализам 19. века одигравао под кринком ширења "цивилизације", "трговине" и "хришћанства", тако се овај унутрашњи колонијализам 21. века одиграва под маском ширења "европских стандарда", "слободног тржишта" и "људских права". Али, иза те високопарне реторике крије се вулгарно економско и политичко "ресателитизовање источноевропских земаља" (38), као и тежња да се, кроз тзв. кандидатски стаж, свим источноевропским друштвима изврши колективно "прање мозга". "Предкандидатске државе и нације су скрајнута и понижена бића са европске полуперипферије", упозорава Кнежевић, које су "подвргуте опсежном социјалном и политичком инжењерингу" (53). За аутора ове књиге је запањујуће да такву концепцију културног самопонижавања прихватају чак и елите у "земљама-(пред)кандидатима". Те елите показају чудновато одсуство интелектуалне аутономије, достојанства и самопоштовања. Понижавање нарочито прихата "слој самоовлашћених и преплаћених заступника и тумача европских идеја" (23) који се надају да ће, као награду за "утеривање" свог народа у ЕУ, постати део привилеговане, европске, транснационалне класе и делити сво њено богатство и моћ (35).

Домаће, компрадорске елите настоје да код народа, којем су на челу, развију нову религију "еврољуба", у којој се култ "беспризивне вере у Европу" заснива на идолопоклонству према "њеној валути" (65), као истинском Златном телету Европе 21 века. Домаће елите прве учествују у фарсичном глумљењу "Европејства" које постаје официјелни образац понашања за цело друштво. Реч је о "једностраном и умиљавајућем предкандидатском опонашању чланства пре стварног чланства, које је демагошки подстрекивано од функцонера и тела ЕУ" (53). То глумљење будућег чланства заправо има функцију симболичког признавања властите културне и цивилизацијске инфериорности источноевропских земаља, и истовремено има функцију заветног признавања вечног културног првенства "истинских" (Западних) Европљана над источним полу-Европљанима.

Отуда долази и знаменита функција *чекаонице* за пријем у ЕУ. Чекаоница стварним господарима, који мирно седе и ручавају у салонима замка, даје осећај моћи. Али она треба и трајно да фиксира једно стање, један однос. Чека се, наиме, толико дуго све док "чекач" не успе да увери господара да ће њихов однос господар-слуга бити настављен и кад слуги коначно буде дозвољено да уђе у салон. Отуда је, за нарочито сумњиве и непокорне "чекаче", као што је Србија, предвиђено "старење у европској чекаоници" (54). Непокорни "чекач" мора да, кроз "процес европеизације", заправо изгуби сваку вољу, свако достојанство и свако самопоштовање. А ако настави да показује незадовољство, ако непослушни чекач неки налог, неку заповест, не изврши савршено тачно и покорно, ако још при томе гунђа и жали се, таква земља, попут Србије, бива избачена чак и из чекаонице, и остављена да, попут пса, кисне испред капије, све док цвилећи не затражи да поново буде припуштена у чекаоницу (65).

Да би свој народ навели да учествује у овим играма самопонижавања, компрадорске елите "земаља-чекача", међу својим поданицима, уз максимално охрабрење господара из Брислеа, шире уверење да сви они који живе изван ЕУ и нису прави Европљани. Ми сви, који смо са ове стране лимеса (тј. "Шенгена"), треба да се осећамо само као полу-Европљани, тачније, као "још-не-Европљани", дакле као неко ко тек признањем од стране "истинских Европљана" (тј. Брисела) може да заслужи европски статус. Ми сви треба да о себи мислимо само као о полу-људима, који могу бити издигнути изнад свог полу-људства и бити убројени у стварна људска бића тек ако то уради неко овлашћени ауторитет (Брисел).

Али, ако је неко полу-човек, то значи да у њему постоји и некаква нељудска половина, некаква полу-животиња ("полу-мајмун"?). И управо та животињскост ("мајмунскост") јесте оно што Брисел, кроз процес "ееропеизације" код "чекача" настоји да уништи. А то је, код нација изван ЕУ, њихов источноевропски и балкански карактер. Као што објашњава Кнежевић, Источна Европа и Балкан су заправо европско "друго ја", једна друга и другачија Европа, она Европа коју њен западни део, оличен данас у ЕУ, у ствари истински не разуме и зато истински мрзи. Та мржња је, историјски, већ "мржња дугог трајања", и има облик жеље да се ликвидацијом "оног другог" остане једини представник заједничког идентитета. Католички Запад је, тако, желео да буде једино хришћанство. Стога је он не само одрицао хришћански карактер православног (византијског, руског) Истока, већ и желео да уништи (асимилује, покатоличи, полатиничи) цео европски Исток. Исто тако, и данашња, бриселска Европа одриче европски карактер Русије и других источноевропских земаља. Јер, оно што она жели јесте монопол над именом Европе, монопол над том идејом, над тим привлачним културно-трговачким брендом. Такође, ЕУ доживљава Балкан као културног баштиника старог отоманског Оријента, као некакву "оријенталну Европу", а то је за Брисел само одвратни, наказни оксиморон ("антидеал Европе"; 77). Једноставно, како за локалну компрадорску елиту, тако и за сам Брисел, "не бити смештен на Балкану данас је изузетна предност, док је пребивање на Балкану озбиљна физичка и ментална мана" (78). Зато није ни чудо да земље које тек доказују свој "европски идентитет", попут Хрватске, беже од придева "балкански" као од оличења најгорих и најнежељнијих "неевропских" особина.

На несрећу, Србија је по оба од ових критеријума морала да дође под удар еврократских култур-расиста. Она је не само географски и културно балканска земља, већ је током деведесетих година била проглашена и "главним кривцем за етно-националистичке ратове". А етно-национализам за Брисел управо највише изражава "сам дух Балкана". Са друге стране, Србија је и православна и словенска земља, коју са Русијом вежу снажне историјске, верске, и културне блискости. За многе представнике дипломатије САД и ЕУ, Србија је и даље "мала Русија", подсећа Кнежевић (112). Зато је Србија у овом, двоструком, "балканском" и "руском", негативном својству постала главни предмет

(под)свесне мржње, неко кога бриселске еврократе желе непрестано да понижавају (113). Штавше, и у самој Србији, Брисел финансијски, медијски и институционално, подстиче злоћудни антибалканизам и хушкачки антирусизам. "Што је већа количина манифестоване русофобије", вели Кнежевић, "то је више омиљености међу бриселским и помесним еврократама" (113).

Овај својеврсни "еврорасизам" има заправо за сврху уништење досадашњег културног и верског идентитета (рецимо, православног и балканског, у Србији) и његову замену са некаквим "инстант-идентитетом". Реч је о стварању друштва-масе, без боје и укуса, друштва евро-потрошача, евро-медиокритета, којима владају бескрајно богате и отуђене евро-елите. Насупрот идалу Европе, до којег држи и Кнежевић, као федерацији отворених нација, као екумене слободних и просвећених народа, са самосвојним културама која се међусобно прожимају, стоји реалност бирократизоване супер-државе (Царства), састављене, на једној страни, од бриселске бирократије, а на другој од милиона локалних поданика са мозговима стегнутих у менгеле политичке коректности. Таква "Европа Уније", како је зове Кнежевић, подразумева слободу само за капитал и радну снагу, а не за културе и уверења, таква "Европа Уније" јесте само тржница робова и новца, а не агора на којој се сусрећу различите научне и уметничке идеје.

Кнежевић на једном месту (68) цитира Милована Данојлића, који је у интервјуу, управо у *Печату*
(бр. 29), рекао: "Ако нисмо у стању да се одупремо надмоћном непријатељу и да га истерамо из поседа, могли бисмо му бар дати на знање да га мрзимо". Мржња свакако није хришћански осећај. Али једно дубље разумевање страшних сила и вртлога који нас носе, пробудће у нама жељу да се од те стихије одбранимо, као што ће пробудити и осећај презира према свима који стихију прихватају и ропски јој служе. Ова књига помаже да се то разумевање продуби, а решеност на отпор ојача. У односу на данас владајући систем, ова књига је истински субверзивна. У односу на данас преовлађућу литературу о ЕУ ова књига је, зато, и истински добра.